

R Kongelige
Rescripter, Resolutioner

og

Collegialbreve

for

Danmark og Norge,

ubtogsvis udgivne

i
chronologisk Orden

ved

Laurids Fogtman.

VI. Deel

3. Bind. 1785-1786.

Kiøbenhavn 1795.

Trykt paa Gyldenbølls Forlag.

19 Febr.

og extraordinaire Skatter, Tiende, Entroullering, Ind-
 quartering, samt Governe- Reiser, Egter og andet
 Arbeide, de Postbrevs Befordring, som angaae Co-
 lonierne, undtagen, hvilke Friheds-Aar for de førstnævnte
 Colonister ved afvigte Aars Udgang ere udløbne, og
 for de Danske tilligemed indeværende Aar ville udløbe,
 maae i Betragtning af de anførte Omstændigheder, det
 dem ved berørte Fæstebreve dertil giver Haab, nyde samme
 Frihed for Skatter og andre Paalæg endnu udi 10 Aar,
 nemlig de Tydske til 1794 Aars Udgang, og de Danske
 til 1795 Aars Udgang, imod at de efter den Tids For-
 løb blive pligtige at udrede de Skatter og andre Afgifter,
 hvorfor de da, enten efter deres Gaardes Taxation til
 Hartkorn, eller paa anden Maade maatte vorde ansatte;
 dog tillige under det Vilkaar, at Colonisterne bør anvende
 disse Friheds-Aar til Bygningernes og Besætninger-
 nes Forbedring, hvorfor ogsaa Rentekammeret haver
 hvert andet Aar at foranstalte en Synsforretning over
 samtlige Gaardes og Huses Tilstand; og kan den Colo-
 nist, som da findes at have herudi været efterladet,
 vente at blive udelukt fra forberørte de øvrige Colonister
 tilstaaede Fæthed. — Man forventer sig den derved allern-
 befalede Synsforretning over [de i Silkeborg-Amt
 værende Coloniers] (t) Gaardes og Huses Tilstand hvert
 andet Aar tilsendt.

Confirmation paa esterskrevne af Greve Jos. 25 Febr.
 han Ludvig Rewentlau under 17de Decbr.
 1783 forfattede Skole-Reglement, hvorefter
 Baroniet Bræhetrolleborgs Underdanere, som ligge udi
 Bræhetrolleborgs Kirkesogn, indtil videre have at rette
 sig (u).

Gr.

(t) Iføden for [] stod i Brevet til Stiftamt. i Viborg:
 „de paa Colonierne Frideriksbøsi værende.“

(u) Efr. næstfølgende Instruction.

25 Febr.

Hr. Børnernes Opdragelse er usfridig det vigtigste, som skal give et grundet Haab til en mere oplyst Almue, og derved fremmes deres egen sande Lyksalighed i Fremtiden; siden deres Lærkemaade og Forstandens Dannelse beroer næsten alene paa den Opdragelse, det Indtryk og den Anviisning, de faae i de første Aar, og uden hvilken de ei vil være i Stand til at opnaae de dem fornødne og nyttige Kundskaber, men forblive i den Bunkundighed, som gjør dem, om ikke uduelige, saa dog mindre bekvemme til deres Pligters Opfyldelse, og til at iværksætte det, de ellers med Lyst og stor Næmhed vilde forrette. For nu at befordre dette vigtige Formaal, saavidt det staaer ubi Grevens Kræfter, og for at rive Baroniers Underdanere ud af den store Bunkundighed, som hidindtil formedelst Underviisningens Forsømmelse desværre har havt Sted, og overalt kun viser sig, og for at betage al mulig Undskyldning til saadan Norden i Fremtiden, har han anseet det for sin Pligt, at forandre Skolens Indretning saaledes, at den herefter kan see mere ordentlig, og mere fremme med Hensigten, og bekvemmere for hvert Sted især. Til den Ende har han henlagt Brahetrolleborg-Skole til Giærup, og desuden endnu indrettet een i Saagerup, som de 2 første Byer paa Baroniet, der tillige ligge bekvemtest hver for sit Skole-District; ligeledes har han i Sinde at opbygge endnu en tredie Skole i eller ved Grønderup, hvor det efter Beliggenheden vil falde beleiligt, saasnart muligt og Omstændighederne det tillade; imidlertid henlægges de til Giærup-Skole-District, Nybod undtaaen, som søger Saagerup-Skole. Saaledes vil der da herefter vorde 3 Skoler, isteden for den ene, som hidindtil har været paa Hovedgaarden, og derfor langt fratiggende fra de fleste Byer, som nu alle faae det saameget bekvemmere og bedre, at de nu uden mindste Vanskelighed af Børnene kan søges; tilmed har han havt den Løkke at faae en meget brav og særdeles duelig Mand til at foreskaae Giærup-Skole, og Haab til at faae ligeledes een til Grønderup-Skole, naar den bliver indrettet: saa at han, med fuld Tillid paa Guds Belskæmpelse, haaber at kunne see Virkningen af deres Flid, og selv at høre Frueten ved at glædes over Børnernes Fremgang i en fornuftigere Opdrættelsesmaade end hidindtil, som saa meget mere vil opvække og oplive deres egen Lyst til at lære noget, og derved blive gode og nyttige Borgere i Staten. Degnen vil foreskaae Saagerup-Skole. Da, da Hr. Birks selv boer i samme Bye og Greven er overbevist om hans Iver og Nidkierhed til at fremme sammes Bedste, er han for denne saa meget mere betrygget, da den, saa at sige, vil være under Hr. Birks daglige Opsigt. Greven troer herved at have lagt Grunden til en Begyndelse, der vil blive fuldkommen, naar alle, som han med Grund bør formode, med lige Iver vil arbejde med ham til dette vigtige Formaaes Opnaaelse, som vil gjøre ham og dem saa meget lykkeligere. Intet uden Forsømmelse kan vanskeliggøre sammes Iværksættelse. For nu saa

meget

25 Febr.

meget muligt at give Skolerne en fiftet Gang, og at enhver kan vide, hvorefter han har at rette sig, bliver følgende af Breven til alles nøiagtige Efterseelse bekendtgjort.

Skole-Districterne blive følgende **A** til **Haagerup**: Skoledistrict, henhører **Haagerup**, **Brendelydinge**, **Lydinggaard**, **Keiserhuset**, **Lydingsborghuset** og **Bueberghuset**: **B** til **Giærup**: Skoledistrict derimod: **Drægtrolsborg**, **Løgten**, **Spangen**, **Fleninge**, **Giærup**, **Søllerup**, **Paspaa**, **Høblet**, **Sandhuset**, **Knagelberge**, **Nybogetgaarde**, **Hønschuset**, **Krømmerhuset**, **Pugehuset**, **Keilsholme** og **Teilgaarde**: **C** til **Grønderup**: Skoledistrict endelig: **Grønderup**, **Dystedhuset**, **Fagsted**, **Nybo**, **Dyrehuset** og **Silkehuset**. — Alle Børn, saavel Drengene som Piger, høre uden Undtagelse til det Skoledistrict, hvor de opholde dem, og det saasnart de have fyldt deres **6te** Aar, og indtil de have lært alt det, de vil behøve at vide i deres tilkommende **Stand** og **Vilkaar**, hvilket neppe vil opnaaes før end de ere **14** til **16** Aar gamle, naar det skal være saaledes, at det kan være dem til sand **Nytte**, **Gavn** og **Fornøielse**, i hvilken Tid de derfor maa vedblive at besøge Skolen, efter den herester foreskrevne **Maade**; men, har de selv **Lyst**, kan de og besøge den endnu længere, for at blive fuldkomnere, og des snarere at nyde de **Fordelle** og **Fortrin**, som saadanne ved foresaldende **Leiligheder** altid skal forundes, ligesom de, der formeddelt **Forsømmelse**, **Modvillighed** eller **Mangel** paa **Evne** ei har lært det allernødvendigste, maa vedblive, indtil de have lært det, om de end bleve nok saa gamle: til den **Ende** skal ved hver Skole holdes en af **Greven** autoriseret **Protocol**, hvori alle de, som endnu ikke have været til **Confirmation**, skal indføres, og ved hver især anmerkes, naar og hvor tid han besøger eller forsømmer Skolen, hans **Evne** og **Lyst**, hans **Fremgang** i det ham underviste, samt hans øvrige **Opførsel**, hvilket siden hvert halve

25 Febr.

Halve eller Hjerdingaar, til Opmuntring og Advarsel, samt Efterretning for Vedkommendes Forældre og Slægtninge, offentlig skal vorde bekendtgjort; og Ipskriveringen fra Vaaske 1785 af Skole-Protocollen, med mindre han kan læse alt, saavel Trykt som Skrivt, kan giøre fornuftig Rede og Rigtighed for de nødvendigste Dele i Christendommen og andet den uundgængelig nødvendigt, samt forstaae saameget af Skriven og Regnen, at de selv kan mærke og regne det, de nødvendig trænge til, uden at løbe Fare for at bedrages af andre, som vil nytte deres Vankundighed til deres Skade, og uden hvilket de ei kunne vide at tage sig i agt derfor: enhver, som Vaaske 1786 og i Fremtiden forlader Skolen, skal derfor herefter faae et Beviis paa hans Kundskab og Opsørsel, saa at enhver deraf med Naalidelighed kan vide, hvad han har at vente af saadant et Varn, hvilket af Skolecommissionen underskrives. I Henseende til den Ungdom, som nu faaer saa god Leilighed og Afgang til den behvsuende og nyttige Underviisning, vil i Fremtiden gøres Forskiel paa deres Duellighed, og de, der især have udmærket sig med deres Flid og gode Fremgang i deres Kundskab og Sæder, altid have Fortrinet frem for nogen anden: og til at kunne blive Gaardmand, vil i Fremtiden fra Aaret 1788 af være fornødent, at En ikke alene kan læse alt hvad som forelægges ham saavel trykt som skreven, men han maa tillige kunne skrive en god læselig Haand, og regne i det mindste de 4 Species og den simple Reguladetri, samt forstaae alt det, som behøves til at forestaae en fornuftig Avling, saa at han efter Overbeviisning, i Følge de Grunde han veed, og ikke efter Sædvane, kan drive samme; endelig maa han og altid have viist en særdeles god Opsørsel: af en Huusmand behøves ikke den Kundskab i Avlingen, eller den suldkomære Reguen: ligesom en Jorderste, der kun vil vinde sit Brød

med

25 Febr.

med Dag-Arbeide, kan undvære begge Dele, naar han kun veed det, som udfordres til at læsskrives ud af Protocollen; men i saa Fald kan han heller ikke vente andet end det han som Dagleier kan ansættes til og betroes, selgelig bliver Flid, god Fremgang i Kundskab, og en stræbsom upaafagelig Opsørsel det, som i Fremtiden ved den nu og herefter indskrevne Ungdom allene vil tages i Betragtning ved alle foresaldende Leiligheder, og kun kan sikre den haabefulde Udsigt til det vigtige Diermeeds Opnaaelse, som ved denne bedre Skole-Indretning søges, og der snart vil vise de Gamle Fordelene, som altid følger Kundskabens Udvidelse, hvilken aldrig kan blive for udstrakt, naar den ikke hindrer, men fremmer enhver's Næringsvei og Lykke, saa at enhver med Glæde kan opfylde det ham paalagte, saalænge han skal handle. Hver Paaste og Mikkelsdag indskrives i Skole-Protocollen de Børn, som have fyldt deres 6te Aar, for derefter at holdes til Skolen. Forlader noget Skolebarn sit Skoledistrict, da maa den, hos hvilken saadant Barn opholder sig, tilkiendegive det Skoleholderen, for at det kan antegnes i Skole-Protocollen, ligesom de, hvor saadanne Børn drage hen, maa melde det til vedkommende Skole. Da Børnene herefter ikke blive underviiste særskilt, men alle paa een gang, saa at de alle til samme Tid foretage een og den samme Ting, saa er det nødvendigt, at alle Børn flittig og uafbrudt besøge Skolen, siden et Barn, som saaledes forsømmer en 3 eller 4 Dage, derved vilde tabe for meget, eller opholde de andre, og det vilde være umuligt for slige Børn vidtløftigen at igiengtage det i den Tid underviiste: men, paa det at Forældrene eller Vedkommende ikke skal have Anrsag at klage over den Hielp og Tieneste, som de ellers kunde vente af deres Børn, Børnene tilkømed mere Lyft og Nytte kan besøge Skolen, saa er Skoletiden i næstfølgende Post saaledes

§. 3.

25 Febr. ledes fastsat, at Børnene kun vil savnes i nogle Timer af Dagen. Greven er derfor overbevist, at enhver selv vil indsee, hvor liden Hindring derved forarsages, og saa meget mere, efter den dem af Præsten givne Opmuntring, ansee det som en Begierning, der vil glæde dem, naar de erfare den gode Undervisning de faae, forenet med det Ønske at kunne have haft samme, følgelig paasee og paadrive, at Børnene møde accurat til den dem foreskrevne Tid, og ei komme for sildig, hvilket alt af Skolehøvdernes Straf vorder antegnet. Børnene maa i saa Fald tilkendegive Aarsagen, og naar de forspømme, altid lade sig undskyldte ved et andet Barn, der da tillige melder, hvad Forhindringer han har, som da anmærkes paa Skole-Journalen, der slutes hver Maaned, og oplæses offentligt i Skolen, for derefter at indleveres til Skole-Commissionen. Skulde imod Formodning Forældre eller andre holde deres Børn fra Skolen, da betale de, efter at de i Forveien forgieves have været advarede, 8 β . til Skolekassen, og ansees som de, der ikke søge deres Børns Bedste; de fattige betale 4 β ., og de, som faae Almisse, miste samme, naar de ikke rette sig efter de dem derom givne Erindringer. Skulde dette endda være frugtesløst, miste de desuden de Fordele, dem ellers kunde forundes, saasom Udvisning. Det samme gielder om Søndags-Catechisationer og Visitationer, naar de have Sted. Endelig maa Forældrens eller Bedkommendes sørge for, at Børnene, saavel paa Veien til Skolen, som fra Skolen til sit Hiem, undervejs ikke tilhændes nogen Skade, men uden Ophold fuldsøre samme. —

§. 4. Skoletiden bliver følgende: Vinter-skolen holdes fra 1 October til sidste April, fra Kl. 9 til 12 om Formiddagen, og fra 1 til 4 om Eftermiddagen, og Sommer-skolen fra 1 Mai til sidste Sept. fra Kl. 7 til 11 om Formiddagen, og 2 til 6 om Eftermiddagen; dog at de 4 Uger

4 Uger i Søst. og 14 Dage i Pløie: og Sædetiden ud 25 Febr.
 gaaer, i hvilken Tid Skolen er lukket, saa at Skolehol-
 derne beholde den Tid for dem selv, at anvende den til
 deres Vælse i Underviisningsmetboden, og at Børn,
 som behøves hjemme eller i Marken, ikke skal savnes der.
 Denne Tid inddeles nu saaledes: at om Vinteren møde
 alle Børn over 8 Aar Kl. 8, men de smaa Børn fra 6
 til 8 Aar, komme derimod først Kl. 1. Da Veiene og
 Markstiden om Vinteren er meget besværlig, især for saa
 smaa Børn, som har langt til Skolen, saa tillades det
 Forældrene, at beholde dem Vinteren over hjemme,
 naar de i Forveien tilkiendegive det Skoleholderen, imod
 at de igjen uafbrudt besøge Sommerkolen. Denne
 inddeles ligeledes, at de større Børn møde Kl. 7, og de
 smaa Kl. 2. Hvorledes ellers de i Byen og de Udenbyes
 skal møde, og deres Timer inddeles, bliver hvert halve
 Aar fassat, og Vedkommende i Forveien bekendtgjort,
 men saaledes indrettet, at hvert Barn over 8 Aar altid
 undervises i 4, og de smaa ikkun i 2 Timer af Dagen:
 dog skal det ingen være formeent, om han længere med
 Lust vil nytte Skolen; men ingen skal tvinges dertil, naar
 han har endt sine 4 Timer: derimod antegnes det, naar
 En vilser sig mere og særdeles flittig, der altid regnes ham
 tilgode. Skulde nogen ei kunne miste de større Børn
 om Sommeren, skal det heller ikke være dem formeent
 at beholde dem, naar de ligeledes melde det Skoleholder-
 ne, og de siden uafbrudt besøge Vinterkolen; men dette
 gielder kun for de Udenbyes, da de i Byen boende ikke
 kan have mindste Skade af den korte Tid Børnene saales-
 des søge Skolen, og de i den øvrige Tid kan bruge dem,
 saasnart Børnene kun inddeles i Classer, vil de møde
 Klasseviis, og derefter deres Timer ansættes. De halvs-
 Aars Examina holdes i April, Mai, Sept. eller Octob.
 saaledes, at de fæe, førend Pløie og Sædetiden tager

25 Febr.

sin Begyndelse, at efter deres Holdelse de 14 Dages Fristhed tilstædes; Høstens Tid regnes fra den Dag de begynde at høste Rug paa Brahetrolleborg-Hovedmark, og indtil de fleste og største Byer have opbunden hele Havren eller den Sæd, som dermed kan lignedes; 4 Uger suffes Skolen altid, om Høsten end før fik Ende, men den Tid, som er imellem Høste- og Sædetiden, søges Skolen, og præpareres de til forestaaende Examen over Sommerkolen. — Børnene maa møde for Tiden, at de med Klokkelaget kan gaae ind i Skolen, og skal derfor altid nogen Tid i Forveien ringes med Skole-Kloffen: hvert Barn søger da strax sin Plads, og oppebier Skoleholderens Komme, uden at snakke eller beskæftige sig med andre Ting. De maa kiende deres Plads, og ikke forandre den, uden at Skoleholderen af andre Årsager anviser dem samme. Disse anvises de smaa Børn, naar de første Gang møde; og maa de siden altid søge samme. Skulde Skoleholderen gaae ud, og forlade Stuen paa nogen kort Tid, maa ingen imidlertid forlade sin Plads, begynde Larm eller Trætte, men forholde sig rolig, og findes i samme Orden, naar Skoleholderen kommer igjen: overhoved maa enhver vise den største Lydighed imod Skoleholderen, og intet foretage i Skolen uden hans Tilladelse. Naar Skoleholderen tilspørger nogen, maa han altid svare staaende, og saaledes vise den Ærbødighed og Agtelse, han skylder ham; ligeledes maa de og hilse ham staaende, naar han første Gang kommer ind i Skolen. Børnene maa altid være reenlige, ordentlige paaflædte, og derfor møde med toede Hænder og Ansigter, kammet Haar, klippede Negle, og uden selv forskyldte Plette eller Ureenlighed, thi ellers blive de, naar Advarsel ikke hjælper, offentlig derfor udkammet, maa da strax gaae hjem, forbedre Feilene, og da først møde igjen; Forældrene vil da efter Omstændighederne ansees som de, der bør tilholde dem til

Dien-

25 Febr.

Aftenlighed, og paasee samme. Ordenen, efter hvilken Børnene sidde paa Bænkene, bestemmes ikke efter Alderen eller Aarene de have gaaet i Skolen, heller ikke efter deres Evne alene; men Evne, Opmærksomhed og ordentlig Opsørsel samlet giver eet Barn Fortrint for det andet i Sædet, og de to sidste frem for de første. Men hvor alle tre ere samlede, da gaae den bedst ævnede først. Tidt maa derfor en bedre ævnet sidde under andre mindre Evnede, naar han ved igientagen Uopmærksomhed og slet Opsørsel har tabt sin øvre Plads; og sidder han eengang neden, kan han ikke rykkes saasnart op igien. Naar et Barn bliver en Feil haer, tillades det dem at tilkiendegive Skoleholderen samme, med en Haands Opløstelse, men uden at gjøre videre Larm, og maa blive siddende paa sin Plads: ere der flere, adspørger Skoleholderen een ved Navn, og retter selv Feilen; men da Børnene ere kun den mindste Tid i Skolen, saa er det saameget mere nødvendigt, at Forældre og Vedkommende have nøie Opsigt paa Børnenes Sæder, naar de ere hjemme og under deres Opsigt, at de især paasee, at de ere lydige, ærbødige, høflige og venlige: overmaade nyttigt og fordeelagtigt vilde det være, naar Forældrene vilde underholde sig med Børnene, over hvad de den Dag have lært i Skolen, erkyndige sig om deres Opsørsel, hvorledes de paa Veien have bestieftiget dem, og hvad der især har gjort Indtryk i deres Sandser; naar de da tillige opmuntrede Børnene, at igientage det den Dag lærte, og de flittig med Skoleholderen vilde overlægge hvad der kunde tiene til deres Børns sande Nytte, vilde de saameget hastigere glædes ved deres Fremgang. — Om Søn- og Jellig-, samt Maanedsbede-Dage maa alle Børnene, som søge Formiddags-Skolen, møde Skoleholderen ved Kirken, ligesom ingen Ugift maa forsømme de hver anden Søndag i Kirken holdende Catechisationer; de følge ham da ind

S. 6.

25 Febr. i Kirken, hvor de forblive, indtil hele Tienesten er forbi; han maa da paasee, at de ere klædt ordentlige og reenslige, ligesom før er meldt; hvis ikke, afvises de fra Kirken, og første Gang tilrettesættes de derfor, men skeer det oftere, ansees de efter Omstændighederne, thi siene de ere fattige, og deres Klæder ringe, maa de dog altid være reenslige. Skoleholderne anvise Børnene deres Plads paa Bænkene paa det nederste Pulpitur, og Degen Confirimationsbørnene i Choret, hvor de allerbæst kan være samlede under deres Opsigt. De lære dem at slaae Psalmerne op, tone dem ret; og paasees tillige, at de med sømmelig Andagt og Erbødighed opføre sig. Skulde Forældrene iblant behøve et Barn hiemme for at have Ellsyn i Huset, maa de altid see til, at det Barn, som har været hiemme den ene Søndag, møder den næste Søndag i Kirken. Ellers antegnes Aarsagen, hvorfor det ikke er skeet; og meldes Præsten, at han i Tiden kan raade Bod paa saadan Forsømmelse. Findes Skylden hos Forældrene, bøde de 2 s. for hver Gang til Skolekassen; er Skylden derimod hos Børnene, ansees de selv derfor. Og naar Provsten eller Biskopen lader bekiendtgjøre, hvad Tid de agte at undersøge Ungdommen i deres Christendom, maa hele Menigheden med deres Børn og Tjenestefolk indfinde sig, med mindre de derfor vil vende anseet: ligeledes maa Børnene ikke forsømme de ærgentlige Catechisationer, Præsten vil holde, foruden den i Kirken, i Gjørup- og Saagerup-Skole, for hver ottende Dag, at erfare Underviisningens Fremgang, og paasee Methodens rette Brug, og tillige vaage over Skoleholderens Opførelse. Alle unge Folk, som have lyst til at bestyrkes i det, de forhen har lært, eller at udvide deres Kundskab, tillades hvert Onsdag- og Søndag-Eftermiddag at søge Skolen; ligesom de, Præsten finde ikke oplyste nok, maa efterkomme det, Præsten eller Skoleholder

25 Febr.

holderen i den Henseende kunde ansee for dem nødvendig. For alle dem, som have været til Confirmation, men fremdeles vil vedblive at søge Skolen, for at blive fulde Kornere og mere øvede i deres Skriven og Regnen, holdes Vinter-skolen fra Kl. 5 til 6 om Aftenen; og maa ingen Huusbonde forhindre sine Tyende i at søge samme. Endelig holder Skoleholderen om Aftenen fra 6 til 7 en Sorelærings Time for de Saml.: og kan denne søges af enhver, som har Lyft at nytte denne Leilighed, til at faae en mere udvidet Kundskab, angenom Omgang, og saaledes vilde snart selv føle Nytten og Fornøielsen af saadan Undervisning. — For at vide Børnenes Fremgang skal 2 Gange om Aaret i Bispens eller Provstens og Skole-Commissionens Nærværelse holdes offentlig Examination over als det, som i den Skoletid er lært, for saaledes at afslægge Regnskab for hvad som i den Tid er læst: det skal derfor staae enhver af de Tilstedeværende frit, at opgive Børnene Spørgsmaal over det lærte. Ved saadan Examination paaskønnes dem, som i hver Classe har lært meest; de, hvis Glid, Sæder og Opførsel har været den bedste; tillige undersøges, i hvorvidt de, som vil udskrives af Skole-Protocollen, dertil kan være duelige, eller om de fremdeles skal vedblive Skolen. De i Følge Sal. Baron Trolles Fundats Aaret 1694 til 18 fattige Børn legerede 6 Rdlr. uddeles, ligesom Skole-Commissionen anseer det mest overeensstemmende med Hensigten. Paa det at Skolerne ikke skal afbrydes, naar der er Liigprædikken eller Brudevielser, saa vorder her, ved bekiendgiort, at Liget uden Undtagelse maa være Kl. 11 $\frac{1}{2}$ paa Kirkegaarden, og Brudevielsen ligeledes begynde paa samme Tid. Paa saadan en Dag endes Haagerup-Skole Kl. 11, og begyndes igjen Kl. 2, og i saa Fald tilkiendgiver Degnen det for de smaa Børn Dagen i Forveien, at de ei møde forgieves. Trolovelserne maa li-

§. 7.

§. 8.

25 Febr. geleedes ssee saaledes, at Skolen ikke forsømmes derover, naar Dagnen skal være tilstede, men som nu ikke vil være saa nødvendig, da Trolovelsen efter Forordningen inden saa kort Tid iglen kan ophæves. — Da det ikke er Stokken, som skal danne Menneket, men en god Opdragelse og Underviisning, saa at hvad som foretages, ssee ikke af Frygt eller Evang, men af Lyst og Overtbevisning, fordi det er godt og Ens Pligt: saa bliver i Henseende til Skoledisciplinen følgende fassat: alle haarde Straf-Instrumenter affkaffes aldeles, ligeledes maa ingent umaadelig Slag, Ørefigen, Stød eller Slag med Haanden, Riiven eller Trækken i Haaret, Kniben i Ørene, og saa videre paa nogen Maade have Sted. Skulde disse imod Formodning alligevel bruges, saa har hvert Barn Ret til, at besøge sig derover, og at tilkiendegeve det Præsten eller til hvem af Skole-Commissionen, der først kommer i Skolen; dog maa det ssee i Skoleholderens Nærvarrelse, og med den ham skyldige Verbødighed. Et Riis og en tynd Tamp er det, som alene tilstedes, men Tampen ikkun for de største Straffe, og ikke uden Skole-Commissionens Kiendelse; ligesom naar En skal udelukkes fra Skolen eller rykke ned i en ringere Klasse, først af Skole-Commissionen maa stadfastes; derimod bliver for de ringere Forseelser, som strax kan straffes, følgende at iagttage: alle Seil uden Undtagelse, naar det ssee første Gang, rettes med Formaninger og Advarsel, med Godhed og Kiærlighed at vise Børnene deres eget Bedste; dog maa Modvillighed og Opsætsighed mod Skoleholderen, sammensatte Løgne og Tyverie altid indstilles Commissionen, hvad den ved hver enkelt Tilfælde vil finde fornødent at fassatte. Hjælper det Gode ikke, da net vedbliver sine Lyder, saa maa det offentlig for alle Skolebørn tilrettevættes med Straffens Betydning, der vil paaefølge saadan Fremturen, og siden straffes saadant

dant et Varn uden Skaansel, saaledes som enhver Na-
 tur og Veffaffenhed udtræver, saasom de Børn, der for-
 sømme Skolen 3 Gange, eller ere uordentlige, ureem-
 lige paaklædte, maa sidde paa Skammebænken; staat
 eller vende Ansigtet imod Væggen. Forsømmes Skolen
 en heel Uge, maa Varnet, om det findes skyldig, miste
 at Deeltagelse i de Fornøielse og Friheder, de andre Skø-
 lebørn tilstedes; Uflid straffes med ei at tage Deel i Les-
 tionerne, rykke een, to eller tre Stader ned, og naar
 det ikke virker, da til Skammebænken; er saadant et
 Varns Fremgang saa liden, at der ikke kan skønnes For-
 bedring, da mister det Fordelen af Skolegangen en Tid-
 lang, kan ikke have Samqvem med nogen, endnu mindre
 tilstaaes at komme paa Hovedgaarden, naar de andre,
 der have været flittige, møde for at øve i Ting, som ere
 dem baade nyttige og angenemme. Den største Straf for
 saadanne tidt igientagne Feil bliver at ligge paa Knæ
 med Hænderne paa Ryggen. Alle Overtrædelser imod
 Skolen staae i lige Klasse med disse. Fornærmelse imod
 andre maa de selv føle, og giengieldes dem; naar det ikke
 er saadanne, som i Forvelen maa tilmeldes Commissionen.
 Fristelse til det Onde betager dem Samqvem og Deel-
 tagelse i Frihedstimerne for nogle Dage eller en heel Uge,
 Modvillighed, Uydighed, Synd, sammensatte
 Løgne anses af Skole-Commissionen. Bagtalelser,
 Banden, slet Opsørsel, og saa videre straffes med ei en-
 gang at sidde paa Skammebænken, men at ligge paa
 Knæ, og at bære Skammehuen; de, som fremture i
 det Onde, vises efter Commissionens Kiendelse ud af
 Skolen efter Omstændighederne til en vis Tid. Derimod
 maa de Børn, som vise sig spielige, flittige, gode, og
 udmærke sig frem for de andre, nyde følgende Fordele:
 opmærksomme, flittige, reenlige Børn, forundes en Time
 til at øve sig i adskillig moersom Leeg, imellem For- og

25 Febr. Eftermiddagskolen, og de, som særdeles have udmærket sig, tilstedes, især om Sommeren, ligeledes en halv Time, naar Skolen er endt; Fremgång i det Gode, Kundskabs Udvidelse giver Adgang til at rykke op ad, at faae Opsigt over de andre Børn, og betroes deres Undervisning eller Opsørsel: alle de, som saaledes udmærke sig, tillades om Sommeren fra Mai Maanedes Begyndelse til sidste Augusti hver Søndag Eftermiddag at møde paa Bræhetrolleborg, og tage Deel i de Øvelser, Grevens har i Stæde at anvise dem; der skal for slige Øvelser, jaavel ved Skolerne som paa Gaarden, uddeles Præmie for dem, som blive færdige og meest flidede, og enhver til den Ende har sin Sparebøsse, som, naar han forlader Skolen, kommer ham tilgode; de, som slet ingen Straf have faaet, men altid viist sig ivrig og nidkær i deres Opsørsel, faae Fortrinet ved alle Leiligheder frem for de andre. De, som søge Skolen, efter at have været confirmerede, og tilforn med Børsmølle have besøgt den, kan vente, foruden den særdeles Agtelse de fortlene, Bøger, Landkort og deslige skienket, alt ligesom saadant kan være dem nyttigt og overeensstemmende med Hensigten; og ved alle foresaldende Indfæstninger vil saadanne særdeles Duelige og flittige have Fortrinet frem for alle andre. — For at paasee Skole-Indretningens fltre Gang og Reglementets nøie Efterlevelse, skal der under Grevens Direction være en bestandig Skole-Commission, bestaaende af Præsten, Forvalteren, Skoleholderne og de 3 Tilfynsmænd, som paaseer og foranstalter alt hvad som til Skolevæsenet kan ansees nyttigt og fordeelagtig: dets Lemmer have altid Frihed til at eftersee Skolerne hvad Tid de selv vil; enhver tilkænder giver da i Skole-Commissionen, som samler sig i det mindste første Søndag i hver Maaned paa Bræhetrolleborg, hvad han har fundet at erindre. Hver Skoleholder referer:

§. 10.

25 Febr.

fereret da udaf sin Protocol, og overleverer tillige forrige Maanedes Gliid-Journal, med Forklaring og Oplysning om alt det, som i den forrige Maaned er passeret, hvad enhver har lært, hvor langt de ere komne i hver Slags Underviisning, og hvad han i næste Maaned agter at foretage; Børnenes Prøveskrifter forelægges tillige; Feilene, som hindre Skolens Fremgang, tilkiendegives med Forslag; hvorledes de bedst forbedres, hvilket altid føres i Skole-Commissionens Protocol, som Forvalteren fører: og deciderer Commissionen alt det, hvorpaa der skal gives Resolution. De særdeles Duelige og Slittrige, ligesom de, hvilke uagtet af anvendt Umage ikke vil forbedres, optegnes ligesom alle roesværdige Handlinger, som viser Børnenes særdeles gode Siælekræft. Skoleholderne maa, naar forlanges, forklare Grundene til den af ham fældede Dom over Børnenes Evne og Gliid. I vigtige Ting forbeholder Breven sig Fordraget. Voteringen begynder eller fra den yngste Skoleholder; siden Fogedfogderne, Forvalteren og Præsten; enhver giver sin Stemme; Skulde de være lige, har Breven Decisum, og Præsten i hans Fraværelse, og, naar behøves, fastsætter Breven efter Omstændighederne flere Møder. Skole-Commissionen indsender Breven og Biskopen, ved hver Sommer- eller Vinter-Skole-Begyndelse, Indberetning over Skolernes Tilstand: deri optegnes og anføres tillige hver og hvem, der har forsømt eller været modvillig i at efterleve alt Skolevæsenet angaaende, hvilke Hindringer der har lagt Skolens Fremgang i Veien, og hvad der end videre kan anses nyttigt til en bedre Indretning og Fremgang i Skolerne; hvem der udmerke sig for slittige, og hvilke særdeles forsømmelige. — Endelig skal der indrettes den anbefalede Skolekaffe, som indtager alt det, Bønderne og andre skal concurrere til Skolevæsenets Bedste, der bestaaer i følgende: hver Gaardmand betaler 4 Mk.

1. Stp.

§. II.

25 Febr. 1 Skp. Rug og 1 Skp. Byg aarlig, samt 1 Lpd. Hs og 1 Lpd. Halm af hver Td. Hartkorn: det første betales og svares til Bræhetrolleborg, og det sidste leveres Degnen og Skoleholderne, efter den herover gior:te Repartition byviis, enhver til sit Skoledistrikt, kun at Lydinggaardne giver sit Hs og Halm til Grønderup-Skole. Derimod godtgjør Skole-Cassen de Byer, som græsse Degnens eller Skoleholderens 2 Køer og 6 Saar, 5 Adlr. for samme; og befries alle Gaardmænd iøvrigt for al videre Afgift til Skolerne og Skoleholderne, saa at de hert efter slet ingen videre Byrder eller Udgivter skal have uden dem, de godvilligen selv vil forunde Skolekassen, følgerlig bortfalde alle Skolepenge, de ellers ugentlig vare pligtige at erlægge: dog er herunder ei forstaaet det, som Degnen i Følge Loven og Forordningerne kan tilkomme som Degn, hvilket han for Fremtiden beholder ligesom hidindtil. Ligeledes befries de for at anskaffe Børnene Bøger, Papir og Blæk, samt andet, hvilket alt af Skolekassen foranstaltes og bekostes. Dog erlægges 4 Sk. for hvert Barn, naar det indskrives i Skole-Protocollen. En Huusmand betaler til Skolekassen 1 Mk., en Zeel-Karl 4 Sk., en Halvkarl og Pige hver 2 Sk. aarlig. Desuden betale Saandverksfolkene og Indsiddere det, Greven enhver især i Følge Skoleforordningen har ansat til; ligesom de uden for Bondestanden give en billig aarlig Hielp, som ligeledes af Greven er fastsat, og aarlig efter Omstændighederne af Skole-Commissionen forandres. Desuden skal Tavlen ombæres i Kirken for Skolekassen Fastelavns Søndag og 1ste Søndag efter Mikkelsdag, ligesom ved alle Brudevielser; ved Børnedaab giver den, som bærer Barnet, og Fadderne ligeledes hvad de selv vil unde Skolekassen, som Skoleholderne da frembyde, naar Degnen ombærer Fattigtavlen. Ligeledes frembydes Skolebøffen ved alle Gæstebudde og Samqvemme i

Sog-

Sagnet til alle Nærværende af dem, hvor samme holdes; 25 Febr.
 ligesom i Tingstuen skal være een for alle dem, som bans
 de, eller for ringe Ting mulcteres ligesom Straffene for
 Helligbrøde: endelig giver Greven selv 100 Rbd. aarlig,
 og har tillagt Skolekassen desuden alle Leiermaalsbø-
 der, Skiftesalorium, som alle de uden for Bondestanden
 ere pligtige at erlægge, som en den tilhørende Indtægt, for-
 den hvad han endnu i Tiden kunde finde for godt at tillægge
 samme, og Baronets Underdanere kunne taale at give ved
 foresaldende Gæste- eller Stervboes Forandring.

Confirmation paa efterskrevne af Greve Jo- 25 Febr.
 han Ludvig Reventlov den 24de Martii 1784
 forfattede Instruction, hvorefter hver af Skoleholderne
 i Gaagerup, Gjørup og Grønderup sig have at rette og
 forholde. Han maa daglig holde Skole for al Ungdoms-
 men, Dreng og Piger, som til hans Skole-District ere
 henlagte, og saalænge indtil Grønderup-Skole bliver op-
 bygt, søger Grønderup-Skole-district Gjørup-Skole, Ny-
 bo alene undtagen, hvilken til den Tid søger Gaagerup-
 Skole som den nærmeste. Han maa i alle sine Foretagender
 foregaae de Unge med et exemplarisk Levnet, ikke
 give mindste Anledning til nogen Forargelse, eller grun-
 det Bebreidelse ved hans Opsørsel: ligeledes maa han
 rette sig nøie efter Loven og Forordningerne, Skole-
 væsenet angaaende, samt det ham af Greven meddeelte
 Skole-Reglement (v), og over alt efterkomme alt det
 Greven, Præsten eller Skole-Commissionen samlet,
 maatte finde fornsdent og nyttigt i Fremtiden at fastsætte.
 Skulde han, imod Formodning, findes forsømmelig,
 eller efterladet i hans Pligters Opsyldelse, vil han efter
 Befindende derfor vorde anseet. Han maa med lige Flid
 og Omsorg antage sig alle Børn, ikke gjøre nogen For-
 skiel

§. 1.

§. 2.

(v) See Næstforestaaende.

25 Febr.

skiel paa deres Fødsel, Forældre eller Formue, men allene stræbe ef. er at undervise de ham betroede Børn, om de end ere fattige, Faders og Moderløse, forsvarligen, saa at enhver efter sin Evne og Tid har Leilighed til at lære det Fornødne, og især alt det, som i Følge Skole-Reglementet er fastsat, saaledes at de paa en fornuftig Maade kan gjøre fuldkommen Rede derfor; og maa ingensfor fra

- §. 3. 4. ordentlig Skolegang befries. Den.....(x) serffilt. De smaa Børn forblive det første halve Aar ikke over en Time i Skolen, saa at de altid beholde deres Munterhed og Skolen ikke falder dem til Last. Det, som skal læres i Skolerne, er Religionens Sandheder, Biblens Historie, det Almindeligste af Geographie, Historien, især Fædernelandets, Naturbegivenhederne, Agerdyrkning, Regning og Skrivning. Biblen bør læses, men med Valg, og saaledes at den forstaas: og, da Underviisningen og dens Maade bør saavidt mulig harmonere i begge Skoler, maa Skoleholderen altid overlægge det Fornødne med Præsten, og flittig anderrette ham om alle Ting, saa at Arbeidet saameget muligt lettes for Børnene. Den i de Refanske Skoler.....(y) afstraffede. Med de smaa Børn maa Skoleholderen altid foretage en tilfældig let Samtale, naar de første Gang komme i Skolen, og derved tage Aaledning til, paa en angennem og fortroelig Maade at søre dem paa det, som ligger deres Sandser nærmest, og gjøre dem opmærksomme derpaa. Saadan Leilighed viser sig af sig selv, og fleer omrent
[saa

(x) §. 3 og 4 ere hertil i det Væsentlige ligegyldende med §. 3 og 4 af Conf. Instr. 29 Sept. 1786.

(y) Det øvrige af §. 5, samt hele §. 6 og 7 ere væsentligen som §. 5. 5. 7 i 1786, dog staaer ikke i 7de §. at „Skoleholderen ved et vist Tegn bemærker Aarsag til Børns Udeblivelse;“ og ei heller, at „Skolekommissionen vælger Teen i Protocollen til Fremgangen,“ men at „Skoleholderen selv vælger det.“

25 Febr.

saaledes: Skoleholderen maa, naar han begynder Sam-
 talen, naturligtvis neblade sig ganske til dem, for at
 faae Svar paa hans Spørgsmaale; hvor er du nu? hvad
 vil du gjøre her? hvorfor kommer Børn i Skole? er du
 og gierne kommen her i Skole? vil du høre godt til, og
 give agt? har du Lust at lære? Slige og flere Spørgs-
 maale ere de første og naturligeste; siden søger han at føre
 Samtalen paa Noget, som er dem bekjendt, for Exempel
 paa Træer: har du vel seet et Træ allerede? navn mig
 da eet! og du o. s. v. Saa begynde Børnene strax at tale
 med Skoleholderen, og nævne de Træer, som de kiende.
 Han retter dem da i de Ord, de tale urigtig, indtil de med
 Færdighed kan sige og udtale dem. I Begyndelsen vil de
 smaa Børn maaſkee savne Materialier til Svar, og kun
 navngive nogle enkelte Arter, siden de kiende kun faa ved
 Navn, og, om de end kiende dem, huske de ikke Navnet
 i dette Øieblik. De ældre Børn maa derfor navngive
 nogen af disse Ting, og disse give agt derpaa. Saadan-
 ne Øvelser fastsættes nogle Dage med Ting af et Slags,
 som man opgiver dem at navngive den følgende Dag, og
 betænke sig derpaa: her maa de nødvendig tænke, op-
 ge forskjellige Arter af de under almindeligt i Navne hen-
 hørende Ting; og, faae de end Hielp udenfor Skolen,
 faa styrkes deres Hukommelse alligevel siden de maa huske
 det. Tillige maa de hæfte deres Opmærksomhed paa Sten-
 standen, og deres Lærelyst opvækkes. Naar de saaledes
 ere vel øvede, skrives videre: man beder dem navngive fire
 føddede Dyr, Fugle, Næringsmidler, Huusgeraad og des-
 lige flere Ting, hvilket Skoleholderen selv bedst maa
 finde og vide at skønne, hvad for sandfæltige Forberedelsers
 Kundskaber hans Børn..... (2) Udtale og Sprog
 og meddeelt dem overhovedet saa mange Kundskaber, som
 de behøve! For Exempel: begynd først med Legemets

Lems

(2) Det her udeladte er som Fortættelse i S. 2. 1786.

25 Febr.

Lemmer; nu gaaes videre, man fører dem paa Kiendte-
tegnene, Tingens Character, at det tillige kan lære at
Kiende og navngive det, de saaledes har seet, for i Frem-
tiden at giøre Forskiel paa dem; her gaaes igien fra det
Enkelte til det Sammensatte, for Exempel: hvorledes seer
et Træ ud? Har dets Stamme Grene og Blade?
Siden spørges efter Nyttens af Tingen; man lader sig
navngive enkelte Ting, og hvortil de ere nyttige. Dær-
net har da allerede en Mængde Navne ved Haanden
af alle de Ting, som det for en Tid lang alene har
indtaget navne: disse bringer det nu alle efterhaanden
frem, snart Et og snart et Andet. Man opgiver det
sillige enkelte Ting, som Vand, Træer, og lader af En-
hver angive Nyttens, paa det at Børnene kan blive be-
kiendte med den forskiellige og mangfoldige Nytte af een
og den samme Ting. Disse 2 Qvelser fortsættes en Tid-
lang med de mindste Børn, og dette kan opfindes, udla-
des og forsøges paa saa adskillige Maader: dette er tillige
Veien, som den menneskelige Kundskab tager, naar den er
overladt til sig selv, og man hjælper den kun ved at føre
den i en ordentlig Gang; og saaledes udvikles det Ens ud
af det Andet; men Skoleholderne maa ikke for længe be-
skæftige de smaa Børn, sielden over en halv Time ad Gan-
gen, for at de ikke skal tabe Lysten til at fortsætte dette,
med mindre han ved nye Gienstande kan opvække deres gode-
villige Opmærksomhed. Børnene maa da tillige begynde
..... (a) And. for Vand o. s. v. for derefter at kunne læ-
se tydelig og forstaaelig; tillige maa de anvises at holde
inde ved Comma og Puncter, for derved at lære Meningen
og Ordets Betydning. Han maa med al muelig Flid
..... (b) igientage Spørsmaalet med høi og tydelig Røst,
som for Exempel! hvorfor gaaer du i Skole? jeg gaaer
i Skole

(a) Det udeladte som S. 9. 1786.

(b) Som sammes 10de S.

25 Febr.

i Skole for at lære at blive fornuftig. De maa tillige undervises, hvorledes de kan anvende paa dem selv hvad de lære af Guds Ord, hvorledes de med egne Ord af Hjertet maa bede til Gud paa den Naade, og endelig hvorledes de til Opbyggelse og Gavn bedst kan læse Bibelen, og søes at staae op i den og Psalmebøgerne. Om Middagen forelæses 2, 3 og 4 af Lovens Artikke, eller noget om Agerdyrkningen, og imellem til Forandring af andre Bøger, som til Skolens Brug blive anskaffede. Alle, som forlange eller ønske at regne og skrive, maa han lære det med den største Flid, og leveres ham maanedlig af Skole-Commissionen de dertil behøvende Skrivers Materialier; Børnene maa da hver Morgen efter Bønnen forevise Skoleholderen det af dem den forrige Dag Skrevne, og aflevere deres Regnebog hver Lørdag Middag, for at faae den Mandag Morgen igien; det maa da hver Gang paategnes, for desbedre at see Børnenes Fremgang. Til Høflighed og Tienstagtighed imod Al-le, i sær Fremmede og Reisende, maa han anvise og for-mane Børnene; og maa de i Skolen ligeledes vannes til Høflighed; ikke træde ind i Skolen, eller gaae ud af den, uden at hilse Skoleholderen og andre Tilstedeværende paa en anstændig Naade: ligeledes er almindelig Lydighed, gode Sæder og Orden, Dyder, som Skoleholderen, saavidt mueligt, maa vaage over, at de ogsaa uden for Skolen søes: derfor maa han, naar han faaer noget saadant at vide, undersøge det i Skolen, og efter Omstændighederne formane eller straffe Barnet. Især maa Opsætsighed imod Forældre og alle Foresatte, Slagsmaal imellem hinanden, og forøvet Skade paa Træer, Huse og deslige paa det alvorligste anses; og Tyverier uden for Skolen straffes ligesom samme var sket i Skolen. Confir-mationsbørnene maa han desuden, enten de have været hans Skolebørn eller ikke, søe i deres Christendom i det

§. 12.

25 Febr. mindste to Gange om Ugen, og oftere om det behøves. For de Børn, som have været til Confirmation, og have Lyst til at vedblive Skolen for at blive fuldkomnere, og søes i deres Skriven og Regnen, holdes Vinterskolen fra 5 til 6 om Aftenen. Ligeledes maa han hver Onsdag Eftermiddag, især om Sommeren, holde Catechisation for den Ungdom, som er gået ud af Skolen, og fra Samme Løskreven: der igientages da korteligen den Prædiken, de den Dag have hørt, og igiennemgaaes tilige deres Børnelærdom, samt søe dem i Læsen, Skrivers og Regning, saa at de derved ihukomme det eensgang lærte; især maa han antage dem, som Præsten formodest deres Bankundighed viser. (c) Protocol til hans Estersyn, og med den skyldigste Taknemmelighed esterskommer hvad Præsten maatte finde fornødent at vise ham til rette udi, naar han behøver bedre Undervisning. Ligeledes maa han, naar Biskopen hvert 3die Aar, og Provsten hvert Aar finder for godt i Kirken at overhøre Ungdommen, fremsætte dem efter deres Kundskabers Bestaenhed og. (d) Gliid Journal ved Haanden efter det ham foreskrevne Schema, paa det deraf strax kan sees, hvor ofte nogen har forsømt Skolen, og Biskopen eller Provsten ansee den Skyldige derfor. Korporlig Straf og grove Skildsord er ikke det, som Skoleholderen skal holde sine Børn i Orden med. Formaning og Advarsel maa altid foregaae Trusel og Straf, som maa være det sidste. Slag, men aldrig Skildsord, ere de sidste Midler ved Forseelser, hvor andre milde Hielpemidler. (e) Tampen aldrig bruges, eller ikke være i den

§. 13.

(c) Ligesom §. 12 af 1786; dog findes ei her, at den Aftenen skal forelæses ang. Agerdyrkingen; og iføden for foresatte, skal Skoleholderen her overlægge, med Præsten.

(d) Ligesom det følgende i samme §.

(e) Hertil se §. 13 af 1786.

Stuen, førend den uomgængelig maa bruges, og da føres den ind med Høitidelighed, men naar den har gjort sin Tjeneste, forvises den strax igien, og maa kun have Sted ved følgende Veiligheder: 1) aabnbare Modtvillighed og Ulydighed imod Skoleholderen maa exemplarisk straffes, for at erholde hans Agtelse; 2) meget sammenfat Løgn, hvilket han maa søge, naar noget Usømmelige erfares, og Barnet ved Igientagelser nægter samme, at bringe det ved Formaninger til at tilstaae Sandheden, og bestemme Straffen i Forveien, som det kan vente; en oprigtig Tilstaaelse forvandler da den korporlige Straffen i Mindre og Mildere; vedbliver Barnet desuagtet Løgnen, saa søger han ved Efterspørgsel og Eysøgsmaale at nøde det til at forandre sig selv, eller at imodstige sig, siden fremføre de fornødne Vidner, og paalægger Barnet at have Modsigelsen af deres Udsgende med hans eget; Barnet maa da føle sig overbevist, og kan ikke længere nægte, men maa tilstaae Sandheden, vil derfor ventelig bede om Straffens Eftergivelse, men saa maa ingen Skaansel finde Sted; den fastsatte Straf skeer strax uden Ophold, og uden at see paa nogen Graad eller Skrig; dog maa Straffen skee uden Affect eller Skieldsord; den, som saaledes har løiet, maa nogen Tid efter ikke troes, skönt han end siger Sandheden; 3) Tyveri maa ligeledes alvorlig og exemplarisk afstraffes. Men slige haarde Korporlige Straffe vil kun behøve meget sielden, naar Skoleholderen ved sin Omgang veed at danne Børnene saaledes, at der bliver, saa at sige, kun een Tænkemaade iblant dem, der saameget mere sikrer dem for slige Straffe. Smaa Straffe vil der imod altid behøves, men de maa være saaledes indrettede, at de virke Forbedring, og især bestemmes efter ethvert Barns særskilte Tænkemaade, siden een Darn tidt kan rettes ved lettere Straffend Andre; hvilket Skoleholderen altid bedst maa vide, og derefter vælge

25 Febr.

den, som er virksomst, saasom Skam, eller at miste det, som er den Skyldige angaaende, bestemme Straffen bedst, og alt ligesom de ere passende for Forseelsen. Efter denne Grundsætning iagttages følgende: a) ved Uopmærksomhed, Efterladenhed, og Dovenskab. Barnet tør da, naar det nogle Gange er advaaret, ikke gjøre Lectionen med, ikke læse, skrive eller regne med de Andre, men være en stum uvirksom Tilhører, og lukke sin Bog, isald der læses, eller efter Omstændighederne rykke 2 eller flere Steder ned. Dette virker i Almindelighed saa stærkt, at de ved Bøn søge at befries, men Skoleholderen maa da holde sit Ord, naar han éengang har bestemt saadan Straf, og naar Børnene veed, det, ere de saameget mere lydige. b) Ved igientagen Uagtsomhed, Uorden, Ureenlighed, og smaa moralske Forseelser. Barnet maa da enten rykke fra de Andre, sidde alene paa, eller staae for Bænkene, eller sættes alene paa en liden Bænk, eller rykke ned. Sidder han éengang ned, rykker han ikke saasnart op igien, thi saadan Straf maa ikke foresalde for tidt, naar den skal anses for rigtig, og Enhver søger da at tage sig vare. At kastes ud af Skolen, er den største Straf, og maa skee overmaade sielden. Af alt dette vil let skidnes, at Skoleholderen ikke maa straffe: 1) Mangel paa Lyne og Sukommelse, Undseelse eller naturlig Langsomhed i at fatte og begribe; 2) Temperaments-Feil, Hastighed, Uagtsomhed, Spvnagtighed og lang Seendragtighed, naar det stæer af Overivelse, Uagtsomhed imod Forsæt eller af Bidskab, og ikke, efter at tilstrækkelige passende Forbedrings-Midler, for at afhjælpe dem, have været anvendte, men uden Nytte; 3) Legems-Feil, Svaghed og Sygdom, som ikke maae foreskastes eller bebreides Noget; 4) Feil, som ikke ere Børnenes Skyld, men Skoleholders egen, eller Forældrenes eller Andres. Derimod maa straffes: 1) alle Feil, som ikke forbedres, uagtet ofte igientagne Formaning,

Ad.

25 Febr.

Advarsel og Trusel: 2) særskilte Feil, saasom a) Overtrædelser imod Skolen, som Uflid, og Esterladenhed; b) Fornærmelse imod andre Børn, og hver Fristelse til det Onde; c) Modtvillighed og Ulydighed imod de Forefattede; d) Synd og saadanne Vaner, som ere skadelige for Hjertet, og hindre dets gode Dannelse, saasom i Løgn af alle Slags, Bagtalelser, Banden, Forsømmelse eller slet Opførsel i Kirken, grov Vildskab o. s. v. e) Fremturen i det Onde, især naar det forarger og forfører andre Børn. Men alt det, som saaledes straffes, maa være afgjort, saa at man kan tilregne Barnet Samme, og Ingen til utide straffes. Altsaa de Straf-Instrumenter forkastes reent, saasom umaadelig Slag, Drefigen; alle Stod og Slag med Haanden, at rive eller trække dem i Haarene, at knibe i Ørene o. s. v. maa Aldeles ikke finde Sted. Et Riis for de smaa Børn, som sjelden, men med Estertryk, maa bruges, en tynd Tapp for de Større, og af Samme 3 eller 4 Slag, men aldrig over 10, hvilket Skoleholderen ikke selv, men en Anden offentlig maa gjøre, og kun efter Skole-Commissionens Kiendelse, er det som tilstædes. I visse Tilfælde maa Straffene udsættes: a) Naar Skoleholderen er i Affect, og da til Bredden lægger sig; b) saalænge Skolen og Underviisningen varer, men den maa alligevel strax paakiendes, imidlertid separeres han fra de Andre, eller hans Navn skrives paa en dertil bestemt Tavle; c) naar Trusel ikke har frugt, og Barnet desuagtet har begaaet Feil, men Skoleholderen har billige og rigtige Aarsager for at skaae Barnet, for at give det Tid til Angrelse og Afvig; det Samme gielder og i andre lige Tilfælde; d) de større Forseelser, som først skal afgjeres i Skole-Commissionen, saasom, naar En fortjener Slag, skal udelukkes af Skolen, rykke ned i en ringere Klasse, og Forældrene eller deres Slægt i Forveien maa meldes Aarsagen dertil. Endelig kan

25 Febr.

Straffen næsten aldrig estergives, eller forringes ell en mindre, uden at man af Barnets forrige Opsørsel og Omstændigheder med Grund kan haabe Forbedring, og Iværksættelsen af de Løfter, han giver ved sin Bøn om Estergivelse. Derimod kan de første Straffe for den Skyldige i Almindelighed for den største Deel formildes. Extraordinaire Belønninger for god Opsørsel ere unødvendige, siden et Barn ikke for Belønningen, men for Nyrtten selv, maa være god, flittig og ordentlig. Det, som læres, maa være Belønning nok, kun meget sielden maa gives Undtagelse; derfor maa de Fremmede, som besøge Skolen, altid anmodes ikke at yttre deres Fornøielse eller Bisald over et Barn især, og endnu mindre skienke dem Penge, men vel Skolebøffen; Roes og Dadel for det Læste, eller Evnerne maa skee med megen Varsomhed, siden utidig Roes gør hovmødig, stolt, og opvækker kun Egenkierlighed, forhindrer sølgelig for Flid, end den fremmer den; ligesom stærk Dadel gør modløs, forbløffet, uvillig og tidt endnu eenfoldiger og mindre skarpsindet. Heras sees, at intet Barn maa roses offentlig for mere Flid eller Evne, men den største Roes af Skoleholderen maa være: det er godt. Mindre Evnede bør for roses; for at opmuntre dem, og tilkiendegive deres Flid. Endnu mindre maa noget Barn bebreides for at have ringere Evner, eller skjeldes for dum og uvidende, siden han derved ikke faaer større Evne, eller ikke bliver fligere, men Skoleholderen maa da anvende sin største Flid til at danne Etadanne. Dovenskab og Worden dadles for; dog maa det skee uden Forbitrelse, og heller ikke for tidt, siden Dadel alene hjælper meget sielden. Skoleholderen maa endelig altid indføre i hans Protocol eller Journal, naar Noget paa en eller anden Maade saaledes affraffes, og til lige navngive Forseelsens Natur. Over Skolens In-

S. 14.

ventar

ventarium (f) behøvende Lys. For saadan 52 Febr.
 Skolehold at forrette i alle Maader, saaledes som denne §. 15.
 Instruction fastsætter, skal Skoleholderen nyde i aarlig
 Løn 80 Rd., 5 Ed. Rug og 5 Ed. Byg, fri Hus og Ild-
 brændsel, samt Græsning og Foring til 2 Køer og 6
 Faar; tillige være fri for alle Skatter, Contributioner
 og Paalæg, af hvad Navn, de end maatte være; Degnen
 derimod for Haagerup-Skole 25 Rd., foruden hans Deg-
 ne-Indkomster, samt Græsning og Foring til 2 Køer og
 6 Faarhoveder, Brændevved til Fornødenhed, og 20 til 30
 Læs Torv: og kan Enhver imødtage sin Løn i 2 Terminer,
 eller kvartaliter, ligesom han helst ønsker det. Han maa
 ikke tage eller fordre noget af Bønderne, men være
 fornsiet med det ham saaledes af Greven er tilstaaet, da
 alt det, som Bønderne skal svare til Skolen, falder til
 Skolekassen, og maae derfor ikke bebyrdes med flere Ud-
 giøfter; endnu mindre maae han tage nogen Douceur en-
 ten for at overbære Forseelser, eller af andre Aarsager,
 det være sig af hvad Navn nævnes kan, Lidet eller Mæ-
 get, omendstisnit Noget Saadant, endog uden Henligt,
 vilde paatvinge ham. Handler han imod Formodning
 derimod, straffes han første Gang med 2 Rdlr., og anden
 Gang have sit Embede forbrudt.

Canc. Prom. (til Rentekamret), antg. af 26 Febr.
 Hvem Regnskaberne for Børnehuset og Møens
 Tugthuus forfattes, samt Kongel. Kvittance derfor.

Gr. J. Anledning af Rentekammerets Skrivelse, hvor-
 ved samme, formedelst den til Conferentsraad Rosoed under
 4de April 1781 ergangne Kongelige Befaling, ang. Regnska-
 bernes Afreggelse for Børnehuset og Møens Tugthuus, hvor-
 efter han aarligen til Kammeret skal aflægge Rede og Rigtig-
 hed som en anden Kongelig Regnskabsbetient, har begjert, at
 Cancelliet vilde bestemme, om Conferentsraaden selv er Regn-
 skabs-

J 4

(f) ligesom s. 14 af 1786; men her skal og de skienkede
 Requista indføres i Inventario; og fornødent Papis
 leveres Skoleholderen.